Je nevyhnutnou súčasťou utrpenie pre naplnený život?

Na začiatok tejto témy alebo zamyslenia sa budeme venovať utrpeniu a jeho vzťahu so životom. Rozoberieme si filozofické pozadie utrpenia – ako by ho mohli vnímať antickí filozofi, ale aj moderní filozofi – a jeho súvislosť so životom.

Rozdelíme si tri základné formy utrpenia a budeme si pokladať otázky:
Potrebujeme k životu utrpenie? Aké je dôležité? Akú váhu má utrpenie v našich životoch? Čo je to utrpenie? Čo je to delúzia alebo ilúzia? Čo je prebudenie vnútorného ducha? A nakoniec – dokázali by sme si predstaviť život bez utrpenia?

Na začiatok treba povedať, že utrpenie neznamená len vonkajší, viditeľný znak poškodenia, ublíženia alebo poranenia. Utrpenie je veľmi komplikovaná téma, pretože sa naň môžeme pozerať z viacerých uhlov pohľadu – z pohľadu viery, filozofie a zo samotného pohľadu života.

Utrpenie v každom z nás začína už od narodenia. Nemusíme ho pokladať za niečo, čo je nevyhnutne zlé. Utrpenie môže prežívať aj malé dieťa, ktoré cíti hlad, smäd alebo potrebu niekam ísť, no nie je mu to dovolené. Utrpenie sa tak transformuje do istých druhov potrieb, ktoré ľudský organizmus vyžaduje. No nie vždy sa naň dá pozerať iba takto.

S ľudským vývojom a dospievaním prichádza ťažšie utrpenie. Začíname si uvedomovať, že hlad, smäd a pocit pohybu nie sú jediné veci, ktoré naše telo potrebuje. Nastáva bod zlomu, kedy si uvedomíme, že utrpenie nemusí byť len na základe potrieb nevyhnutných pre život organizmu.

Ľudský tvor je spoločenský tvor, ktorý má rád spoločnosť a potrebuje ju nevyhnutne k svojmu vývoju a dozrievaniu. S týmto prichádza aj utrpenie po tzv. rozkoši alebo po potrebe zdieľať informácie a dozvedať sa nové poznatky v určitej skupine ľudí, pri ktorých sa cítime dobre a nemusíme sa pretvarovať.

Bohužiaľ, utrpenie nenastáva len vtedy, keď človek nemá skupinu, s ktorou by mohol viesť spoločenský život. Nastáva aj vtedy, keď človek síce má možnosti rozvíjať spoločenského ducha, ale uzatvára sa, formuje alebo sa limituje len na jednu spoločenskú skupinu. Vtedy si začína klásť otázky: Je to pravda, o čom sa bavíme v tejto skupine? Veď existuje viacero iných skupín, s ktorými by som sa mohol rozprávať o tom istom, ale s iným výsledkom.

Vnútri nastáva emocionálny boj, ktorý je v rozpore medzi mysľou a srdcom. Tento boj je prítomný v ľudstve už tisícročia, no stále nevieme, čo si máme vybrať. Nerovnováha medzi rozhodnutiami z nás robí emocionálne nestabilného človeka, ktorý sa nevie

rozhodnúť. To v nás prebúdza utrpenie, ktoré sa môže prejaviť bolesťou, uzatvorením sa, depresiou či poruchami duševného stavu.

Každý človek sa už dostal k otázke: „Prečo ja mám trpieť?“ alebo „Prečo musím trpieť?“ A je vôbec utrpenie dôležité pre život?

Tieto otázky sú úplne bežné pre človeka, ktorý sa aspoň trochu zamyslí nad hĺbkou utrpenia a prenikne do filozofického sveta, kde má zábrany iba vlastnej mysle a vlastného tela. Mnoho filozofov má na utrpenie svoj vlastný názor alebo pohľad.

Interpretácia na utrpenie:

Najlepším príkladom filozofa, ktorý sa dá spomenúť, bol Diogenes. Môžeme sa pozrieť na jeho dochovaný spôsob života (podľa tradícii) a na to, akým spôsobom si vybral žiť svoj život, a vlastne zdieľať či dedukovať jeho myšlienky alebo jeho vnímanie utrpenia. Nemal veľa čo stratiť, keďže si vybral život, ktorý bol v podstate slobodný a nijako ho neobmedzoval.

Žil v sude od vína a cez deň chodil po ulici s lampášom alebo svietnikom, v ktorom bola sviečka, a hľadal človeka s dobrým srdcom. Ľudia hovorili, že má „psie oči“, lebo vraj vedel hneď na prvý pohľad zistiť, či ide o človeka s dobrým a ušľachtilým srdcom.

Čo sa týka utrpenia, jeho život utrpením priam prekypoval. Radšej si vybral cestu, ktorá bola ťažká pre spoločenský život, než aby zanevrel na svoj talent vo filozofii. Preto sa uchýlil k životu takzvaného človeka bez domova, aj keď v jeho predstavách bol jeho domov práve sud od vína.

Ľudia sa na neho často nepozerali s láskou v srdci či úsmevom na perách. Mnohí ho síce obdivovali, ale nemali ho radi pre jeho spôsob života. Na prvý pohľad pôsobil aj ako nevrlý človek. Pohŕdal spôsobom života ostatných, ktorí nežili ako on, a to ho privádzalo do spoločenského zatratenia, ktoré priamo súviselo s utrpením. Sám sa trápil, pretože nevedel nájsť človeka s naozaj ušľachtilým a dobrým srdcom. Až nakoniec bol odovzdaný do zajatia.

Ďalej by som k tejto téme rád pridal ešte jedného filozofa – novodobého – a to Jána Sokola. Je to môj veľký obľúbenec, ktorý ma najviac prinútil a inšpiroval k filozofii.

Ján Sokol sa snažil žiť život v podobe rímskokatolíckej cirkvi, čiže bol človekom kresťanského vierovyznania. Kresťanstvo ako také prekypuje utrpením už od vzniku cirkvi, od príchodu Ježiša Krista, ak sa pozrieme hlboko do minulosti. Útrapy, boje, zázraky a nakoniec smrť – to všetko nás má viesť k otvoreniu duchovného oka a nahliadnutiu do utrpenia iného človeka.

Ján Sokol sa snažil vyučovať filozofiu, konkrétne praktickú filozofiu na akademickej úrovni, no s cirkevným podtónom. Mal viac duchovného smerovania. Ak by sme čerpali z jeho úvah, prác a celkového života, možno by sme mohli povedať, že utrpenie môže mať aj etickú a morálnu hodnotu – hodnotu, ktorá nás učí súcitu a solidarite.

Sám Ján Sokol bol veľmi solidárny. Aj keď som ho nepoznal osobne, nepôsobil pyšne. I keď prekypoval duchovnou a mentálnou hrdosťou v oblasti filozofie, nikdy sa nesnažil pôsobiť ako človek „z vysokej úrovne". Týmto chcel ukázať solidaritu ostatným ľuďom – že aj napriek veľkým talentom dokáže potlačiť svoje nadanie a byť na rovnakej úrovni s obyčajnými ľuďmi.

To môže svedčiť o istej forme utrpenia, ktoré signalizuje potláčanie samého seba, nazývané ego. Nepôsobil na mňa ako veľký egoista či človek s veľkým egom – možno ho vedome potláčal, alebo ho nikdy ani nemal. Ľudia, ktorí potláčajú samých seba, väčšinou vedú k zatrateniu – a to je opäť istá forma vnútorného utrpenia.

Potláčať svoje prirodzené pudy, vlastný charakter a podstatu samého seba, to, čo bolo stvorené a prišlo na svet, je zásahom nielen do fyzickej, ale aj duchovnej a existenčnej podstaty. Ide o utrpenie v jeho analytickej podobe.

Sám veľký Sokrates bojoval proti politickým smerom a systémom, a nakoniec kvôli politickému systému sám zomrel. Bojoval proti nim a snažil sa vyučovať mladých ľudí – nasledovníkov pravdy a správneho spôsobu morálneho a etického života.

Už v jeho živote môžeme vidieť, že utrpenie nie je len vtedy, keď vás niekto poreže alebo spôsobí tržnú či bodnú ranu. Ide o existencializmus – o samotnú existenciu a uvedomovanie si bytia ako takého.

Sokrates si uvedomoval svoju možnosť konať, chytil ju do rúk a začal robiť to, čo vedel najlepšie – vyučovať pravdu, filozofiu a bojovať proti systému, ktorý sa podobal na veľmi zúženú, diktátorskú formu demokracie, obmedzujúcu jeho právo vyučovať nasledovníkov.

Potýkal sa s vnútorným utrpením: „Mám prestať vyučovať a prežiť, alebo mám pokračovať a zomrieť za pravdivé hodnoty?" Vybral si druhú cestu, ktorá v nás prebúdza uvedomenie, že stáť si za svojimi názormi a smermi môže byť nielen nevyhnutné, ale aj dobré – pre nás aj pre celé ľudstvo.

Prešlo niekoľko tisíc rokov a stále sa vyučuje Sokratova cesta a jeho život. Je to prvý stavebný kameň filozofie, ktorý sa začal jeho učením a objavovaním. Preto by sme mali byť vďační za istý druh utrpenia – nielen v nás, ale aj v iných ľuďoch – ktoré ich prinútilo premýšľať nad vecami, ktorých sa bojíme.

Nemusíme sa báť rýchlej a bezbolestnej smrti. Väčšina ľudí sa bojí smrti, pri ktorej budú trpieť a dlho zotrvávať v stave, ktorý sa im bude zdať nekonečný. Nekonečná smrť je nekonečné utrpenie – nielen fyzické, ale aj psychické a existenciálne.

Tieto tri podoby utrpenia sú:

1. **Fyzické utrpenie – môže sa prejavovať porezaním, ublížením, bolesťou, chorobou, hladom, smädom, únavou a všetkým, čo bezprostredne ovplyvňuje náš**

život.

2. **Psychické utrpenie – prebúdza v nás nerovnováhu, polemizovanie, smútok, strach, frustráciu, úzkosť a napokon duševné problémy, ktoré, ak sa nerieši ich príčina, môžu pretrvávať celý život až do smrti.**

3. **Existenciálne utrpenie – spočíva v uvedomovaní si samého seba, ale zároveň v obmedzovaní sa našou mysľou a hranicami našej duchovnej a vedomej podstaty.**

Tým chcem povedať, že v akademickej forme vedomie vlastnej konečnosti znamená, že naše vedomie sa zrodí v nejakom okamihu a v nejakom okamihu narazí na bremeno vlastného bytia – a tým je konečnosť.

Hranica, pri ktorej už nemôžeme ísť ďalej. No existenčné utrpenie sa môže prejavovať aj vnútorným duchovným konfliktom, ktorý, ako už som spomenul, môže byť v podobe: srdce verzus mozog – srdce odporuje mozgu a mozog odporuje srdcu; veda verzus viera.

No keď sa ponoríme hlbšie, utrpenie je nevyhnutnou súčasťou nášho vedomého života. Povedal by som skôr, že človek, ktorý utrpenie neprežíva a nepociťuje, nežije život vedome.

Tým chcem povedať, že si neuvedomuje isté okolnosti, ktoré prichádzajú s utrpením – so stratou blízkeho, stratou peňazí, stratou zamestnania, stratou priateľov a so stratou samého seba.

Tým chcem povedať, že človek stratí úctu voči sebe samému. A takýmto spôsobom nás utrpenie dokáže vyprovokovať, alebo lepšie povedané, ukázať nám, čo je v našich životoch ilúzia a čo je realita.

Realita je utrpenie, ktoré musí každý z nás pochopiť, prežiť, strániť sa ho a upozorňovať ostatných ľudí, ako s ním bojovať. Od toho sme tu – od toho sú ľudia spoločenským tvorom – aby zdieľali vlastné skúsenosti, pravdy a informácie s ostatnými a upozorňovali ich na ne.

No, bohužiaľ, veľa ľudí si pomýlilo spoločenskú istotu alebo spoločenský charakter skupinky ľudí s niečím, čo nie je. Skupinka ľudí či spoločenstvo má slúžiť primárne na dobrý zámer alebo účel, no niektoré takéto skupinky neslúžia na dobrý účel, ale skôr škodia.

Môžu privádzať ľudí do ilúzie, chaosu a zloby ako takej. No, ako sme si už povedali, ilúzia nie je niečo, na čo sa konkrétne pozeráme. Ilúziu nám mozog tvorí z nejakého obranného mechanizmu, ktorým sa zabezpečí určitá rovnováha nášho tela.

Otázka je: ako proti tomu bojovať?

Proti ilúzii bojuješ vedome a nevedome. Vedomé je, keď ideš oproti ilúzii a snažíš sa ju rozbiť, zničiť jej barikádu. Vtedy objavuješ, pýtaš sa, informuješ sa, čítaš, vzdelávaš sa. Tým ničíš iluzórnu myšlienku, ktorá je lož.

Potom máme nevedomé – a to je konkrétne utrpenie, ktoré prichádza s určitou situáciou, ktorú my nedokážeme ovplyvniť.

Utrpenie nás prebúdza k tomu, kým sme a čím sme. Načo sme tu? Prečo sme tu? Čo máme spraviť v tom živote? A ako sa správať? Toto vedomé utrpenie nedokáže posúdiť ani nejako vyriešiť.

Keď som na pokraji svojich síl a utrpenie ma dohnalo na kolená, dáva mi možnosť znova sa postaviť a bojovať proti objektívnemu utrpeniu. Dáva mi možnosť byť lepším človekom.

Toto je jedinečná vlastnosť, ktorú veľa ľudí nemá a ktorú mnohí ani nepocítia. Nedokážu pochopiť, čo je to za strastiplnú a únavnú cestu, ktorú niektorí ľudia dokážu prežiť.

Tým sa stali slávnymi aj filozofi – Sokrates, Platón, Aristoteles, Diogenes, Ján Sokol.

Všetci toto utrpenie prežili, zažili, bojovali proti nemu a stretli sa so všetkými jeho formami – od bolesti a fyzických útokov, cez boj proti ľuďom, ktorí vynakladali fyzickú námahu na blokovanie informácií či zhromaždení rôzneho druhu, až po psychické formy utrpenia.

Postupne začali hovoriť, že pociťujú neistoty z konania smerovania štátov alebo vlád, ktoré im mali zabezpečovať bezpečnosť. No prišlo aj utrpenie existenciálne – chvíle, keď si začali uvedomovať, že musia konať bez ohľadu na to, či pritom prídu o život alebo nie.

Môžeme povedať, že utrpenie z nás robí šľachetných ľudí, pretože nás núti konať šľachetné skutky, ktoré by sme inak nikdy neurobili. V človeku prebúdza súcit, potrebu dožadovať sa spravodlivosti a pravdy.

Ľudia, ktorí pomáhajú iným, väčšinou sami zakúsili utrpenie najvyššieho stupňa. Keď vidia nespravodlivosť, snažia sa dožadovať spravodlivosti v jej najlepšej podobe.

Bohužiaľ, ako som už spomenul, títo ľudia často nemajú vodcu – novodobého filozofa, ktorý by sa podobal Platónovi, Sokratovi či Aristotelovi. Filozofa, ktorý by viedol ľudí, postavil sa za správne činy a konal v prospech politickej činnosti, ktorá má skutočný záujem o dobro ľudí.

Prečo sa z filozofického poznania stali len akademické posty, ktoré majú s utrpením máločo spoločné? Filozof, ktorý tvrdí, že trpel, väčšinou prežil len malé nepohodlie v porovnaní s tým, čo prežívali velikáni minulosti. A my to stále nechápeme – ani po 2000 rokoch.

Čo sa týka viery, tá nám dáva možnosť spoznať nielen samých seba po duchovnej stránke, ale aj pochopiť utrpenie v jeho duchovnej podstate. Nejde len o materiálne utrpenie, ale aj o to, ktoré odhaľuje podstatu nášho vnútorného duchovného stavu.

Väčšina kňazov a predstaviteľov viery prežíva utrpenie na dennej báze, čo z nich robí ľudí schopných sprevádzať iných k lepšiemu životu. Nedokážeš niekoho viesť k lepšiemu životu, ak si sám neprežil utrpenie – lebo ho nedokážeš popísať, precítiť ani sa vžiť do situácie toho druhého.

Vcítiť sa do situácie ostatných ľudí. Utrpenie — čo sa týka oblasti ľudí, ktorí sú zasvätení cirkvi — je každodennou skúsenosťou. Veď sa na to môžeme pozrieť: znevažovanie Boha, zosmiešňovanie Boha, zosmiešňovanie cirkvi, zosmiešňovanie svätého. To všetko oni pozorujú, vnímajú a snažia sa proti tomu bojovať. Preto sú hodní aj pokojného posmrtného života.

Veľa ľudí si neuvedomuje, že cirkev ako taká nie je výsledkom povahy utrpenia, ani výsledkom jeho objavenia či pochopenia. Každý musí pochopiť sám, čo utrpenie je, lebo je to nesmierne komplexná vec. Človek ho nedokáže spoznať len pomocou cirkvi.

Cirkev je iba prostriedok, cez ktorý si môžeme vypočuť isté formy utrpenia — či už to bolo zomieranie na kríži Ježiša Krista, zabíjanie kresťanov, alebo neveriaci ľudia, ktorí odsudzovali isté formy zázrakov, svätosti a podobne. Tieto prípady nám môžu ukázať formy utrpenia, ktoré by sme možno ani nepovažovali za utrpenie. Bohužiaľ, utrpenie aj za iných ľudí nám tiež ukazuje cirkev. Inak by sme naň možno nikdy neprišli.

No záverečná otázka znie: mohli by sme žiť bez utrpenia? Teoreticky áno. No, ako som už spomenul, utrpenie nám nedáva len pocit niečoho zlého, ale pocit uvedomenia si samého seba. Uvedomenia si, kde sú hranice, čo si môžeme dovoliť, a čo je nesprávne. A tiež schopnosti vcítiť sa do ľudí, ktorí možno prežívajú podobné ťažkosti.

Napríklad, ako sa môže človek stavať k hodnote peňazí, ak nezažil utrpenie? Takýto človek si hodnotu peňazí neváži. Nepociťuje z nich radosť — vníma ich iba ako matematickú kalkuláciu, ktorá mu ukazuje, že má dostatok. No zážitky a pocit dobra či šťastia z peňazí nemá.

Na druhej strane človek, ktorý prežil silné utrpenie a príde k peniazom, zistí, že život je omnoho komplexnejší ako len materialistické bohatstvo. Určite mu bude záležať nielen na sebe, ale aj na okolí a ostatných ľuďoch. Môže začať robiť dobročinné akcie, organizovať zbierky, pomáhať ľuďom. Konkrétnejšie — bude empatickejší.

Zatiaľ čo ľudia bohatého charakteru, ktorí nezažili utrpenie, majú empatiu často nulovú — či už v otázkach vojen, genocídy alebo straty ľudských životov.

A čo je najdôležitejšie, duchovný jedinec nevyhnutne potrebuje k rozvoju svojho duchovného stavu utrpenie. Keďže utrpenie môže posilňovať formy viery, je dôležité aj pre vieru katolícku, aj pre ostatné viery, aby utrpenie jestvovalo v našich životoch.

Týka sa to môjho utrpenia. Moje objavenie, alebo skôr spozorovanie utrpenia v mojom živote, nikdy nebolo fyzické. Nemal som závažné zranenia ani závažné choroby, ktoré by natoľko obmedzovali môj život, aby z toho vzniklo utrpenie, pre ktoré by som bol nejako vykoľajený, alebo ktoré by mi spôsobovalo ťažkosti v živote.

Moje utrpenie je čisto psychické a existenciálne, spolu so spiritualitou, ktorá vo mne vytvára isté formy neistoty a nevedomosti, s ktorými je spojené. Moje utrpenie sa potýka s otázkami na existenciálnej úrovni z hľadiska objektívneho problému, s ktorým sa potýkam ja, ale nielen ja – aj ostatní ľudia, ktorí možno čítajú knihu alebo objektívne hľadajú pravdu.

Súvisí to aj s touto knihou, ktorú píšem práve na tento účel – aby som sa vymedzil z hľadiska veľkej akademickosti na filozofickej úrovni. Kedysi antickí filozofi nemali akademický slovník ani akademické pravidlá. Nemali v podstate nič akademické – len sa postavili pred klamstvo a išli bojovať za pravdu. Dnešná moderná filozofia to už nerobí. Snaží sa vytvoriť text čo najkomplikovanejší, aby mu rozumeli iba ľudia s vysokoškolským filozofickým vzdelaním.

Práve tento smer vo mne vytvára psychické, existenciálne a spirituálne ťažkosti, sprevádzané veľkým utrpením. Ako „revolucionár" sa snažím pozrieť aj na charakter ľudí, akými boli antickí filozofi, a som presvedčený, že by nechceli, aby moderná filozofia takto dopadla. Sami by trpeli utrpením z toho, že prestala slúžiť pravde. Robili totiž niečo, čo pre nich znamenalo život, a keby to nerobili, nežili by – alebo by neboli slávni.

Väčšina filozofov nestála len za knihami či akademickými textami, ale hlavne za ľuďmi a pravdou, ktorú hlásali na uliciach. Bohužiaľ, dnešná moderná filozofia taká nie je. A s tým prichádza aj moje utrpenie.

Ďalšie utrpenie v mojom živote pramení z vnútorného hľadiska, ktoré sprevádza nevedomosť. Sám by som chcel vedieť veci, ktoré iného človeka ani nenapadnú – či už z hľadiska kozmu a kozmológie, alebo z hľadiska spirituality. Ide o symboliku a iné odvetvia, o ktorých sa dnes málo hovorí, hoci sú hlboko zakorenené a často zabudnuté.

Symbolika v našich životoch existuje už pred príchodom kresťanskej (rímskokatolíckej) cirkvi – bez ohľadu na to, či si to uvedomujeme alebo nie. Moje utrpenie pramení aj z toho, že mám v tejto oblasti nevedomosť. Keď sa pozerám na ľudstvo ako na celok, vidím, že sa často ani nepokúša priznať si neznalosť a nechce tieto veci vedieť.

Tieto symboly, znaky či hieroglyfy, ktoré vidíme na papieroch, stenách, pyramídach a inde, nie sú len nejaké „táraniny". Často ide o významy, ktoré ľudský rozum nedokáže ľahko rozlúštiť.

To je podstata môjho problému – že utrpenie je pre mňa nástrojom v boji proti nevedomosti.

Potom sú tu aj existenciálne problémy, ktoré súvisia so spoločenstvom ľudí ako celku. Sme príliš trúfalí, príliš egoistickí a nedokážeme určiť, čo je pravda a čo nie. Vždy sme totiž ovplyvnení subjektívnym rozhodnutím, ktoré považujeme za správne alebo nesprávne.

Niekedy si treba povedať, že subjektívna hodnota je podriadená objektívnej spravodlivosti alebo objektívnej hodnote. To veľa ľudí nechápe. Alebo chápe?

Hlbšie do môjho vnútorného problému je prepojenie lásky s rozumom a všeobecným citom. Keď som sa pozeral na ľudí v mojom okolí, ktorých som veľmi dobre poznal a mohol považovať za kamarátov, videl som, že mali isté plány a ciele v živote, kam sa chcú dostať. No bohužiaľ, prišli emócie spojené s láskou, ktoré boli v rozpore s rozumom. Prestali vnímať, čo je naozaj to, čo ich poháňa.

Niekedy láska k niekomu alebo všeobecne láska nie je hlavným hnacím motorom ľudí k prevyšujúcej činnosti, či k činnostiam v oblasti rozvoja – kultúry, rozvoja obyvateľstva, rozvoja sveta ako takého.

Tým chcem povedať, že mám menší či väčší rozpor s tým, ako ľudia vnímajú túto emóciu. Zabúdajú na to, čo je správne a spravodlivé. Zabúdajú, že veľa velikánov, veliteľov a filozofov zomrelo za hodnoty, ako je napríklad demokracia, a my si ju nevážime. Dávame ju do rúk ľuďom, ktorí pošliapavajú demokraciu a politické systémy a smery, kvôli ktorým títo ľudia – ako napríklad Sókratés, Platón či Aristoteles – padli a bojovali za ne.

Nedokážeme si vážiť hodnoty, ktoré nám minulosť dala, a nedokážeme si uctiť pamiatku zosnulých. Teraz konkrétne nemyslím padlých vojakov, ale mysliteľov, ktorí sú niekedy znevažovaní akademickými postupmi. Ľudia opakujú stále tú istú doktrínu, ktorá bola vyslovená ešte za života týchto filozofov, a tak sa obrazne prižívujú na ich živote.

To je veľmi nespravodlivé a smutné. Človek musí byť naozaj mentálne zakrpatený, aby si dovolil prižívovať sa na veciach, ktoré spravil iný človek. Preto mám rozpor aj s modernou filozofiou, lebo moderné školy „vyplavujú" vysokoškolsky vzdelaných ľudí – dávajú možnosť vyštudovať vysokú školu za primeraný čas, ale bez primeranej praxe.

Filozof, alebo študent filozofie, by nemal len prísť na prednášku, odsedieť si dve hodiny a ísť domov. Filozofia je veľmi komplexný prvok, ktorý vo mne zanecháva pocit boja za tento určitý smer, ktorý stvorili velikáni, a my si to neuvedomujeme a nectíme.

Každý filozof by mal počas štúdia získať veľa informácií a spoznať mnoho smerov, ktorými môže rozmýšľať. Jedným z nich by malo byť aj kritické myslenie. No kritické myslenie samo o sebe nestačí – počas školy sa musíš naučiť efektívne zhromažďovať fakty a rovnako efektívne ich preukazovať. Ak nemáš verbálnu, teda komunikačnú stránku, a máš len fakty, nedokážeš ich presadiť.

Všetci títo velikáni, ktorí žili, a ktorí by dnes možno boli zneuctení, museli tieto aspekty života spozorovať, naučiť sa ich a následne ich využiť. Preto mi napríklad bola darovaná kniha od Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, konkrétne o hodnotách a uzatváraní zmyslu života.

Je síce pekné, že ju napísali a že sa na nej podieľala katedra filozofie tejto univerzity, no problém je, že sú to všetko prázdne slová, prázdne vety a myšlienky – prázdne veci, ak ich nedokážeš nijako prejaviť. A ak ich nedokážeš prejaviť na úrovni politického charakteru, kde by si ich mohol jednoducho uplatniť ako veľkí bývalí myslitelia, tak zostávajú len slovami nie činmi.

A spolu s nimi dokážeš ovplyvňovať dav ľudí alebo celú krajinu. Sú tieto myšlienky úplne zbytočné? Tým chcem povedať, že si vážim ľudí, ktorí sa spolu zúčastnili na napísaní tejto knihy.

No bohužiaľ, sú to vety, ktoré si človek môže prečítať iba na inšpiráciu. Nie sú to vety, ktoré by mali vládnuť svetu alebo ovládať krajinu. Tá by mala mať politickú sféru primerane založenú na filozofii, pretože filozof berie do úvahy všetky aspekty života, vedy a ostatných častí vzdelania či smerov dokazovania faktov. Až primeraný znalec dokáže takéto myšlienky využiť.

Tým chcem povedať, že táto kniha obsahuje niekoľko – povedzme desiatok, možno dvadsať – spisovateľov, ktorí priložili nejakú silu textu alebo filozofický obsah, ktorý by mala obsahovať filozofická kniha. Napríklad máme tu „zmysel života v umeleckom obraze". Ide jednoducho o knihu zameranú na všeobecnú filozofiu, a pritom je do nej vložený zmysel života v umeleckom obraze. Tento zmysel by však mal byť definovaný nielen z pohľadu filozofie, ale aj z pohľadu umeleckého zamerania, keďže sa tým priamo alebo nepriamo nadväzuje či zaväzuje.

Určite by som tento smer začal propagovať na sociálnych sieťach pre umelcov a podobne. Tým chcem povedať, že sú to všetko nevyužité talenty, ktoré strácajú na hodnote a tým podkopávajú filozofiu ako takú. Keby vyšli do ulíc a začali hlásať pravdu ako kedysi iní ľudia, boli by sme úplne niekde inde.

Mám aj istú frustráciu z niektorých filozofických kníh, ktoré sú často prázdne. Nezachytávajú nič podstatné, iba možnosť myslenia, ktorú si musí človek objaviť sám. No nedá sa to nikomu vnucovať – ak mu budeš vnucovať isté formy myslenia, nevyužije ich alebo ich neprijme. Musí ich objaviť sám.

Aj z toho vzniká moje utrpenie. Vzniká to aj z toho, že som nevzdelaný filozof – pseudo-filozof – ktorý nemá možnosť niečo dokázať, pretože sa za neho katedra filozofie nepostaví, keďže napríklad nemám filozofické vzdelanie. Bohužiaľ, v minulosti to takto nebolo a mali sme omnoho väčšie úspechy na filozofickej úrovni.

Je mi ľúto, že som to preniesol na takú ostrú kritiku voči modernej filozofii, no cítil som, že to tak má byť. Toto je moje utrpenie v skratke, s ktorým sa potýkam celý život.

Pozerám sa naň každý jeden deň, keď stretnem skupinku ľudí, človeka, alebo keď sa pozriem do zrkadla.

Vidím tam veľa nesplnených snov a veľa obmedzení, ktoré mi dáva vlastná myseľ a vlastné telo, a stále nie som s tým zmierený. Obávam sa, že s takýmito vecami sa človek nikdy nedokáže úplne zmieriť, pretože sú jestvujúce a pretrvávajúce v našom osobnom bytí.

No otázka znie – dokážeš si objektívne zhodnotiť, čo ťa trápi a z čoho máš útrapy? Alebo ako proti nim dokážeš bojovať? Môžeš proti nim bojovať priamo aj nepriamo. Musíš si len vybrať, ktorou cestou chceš ísť a čo chceš tvoriť.